

מנהיגות משרתת

מנהיגות היא שירות

”להנהיג
פירושו
לשרת.”
(הרב זקס)

מנהיגות היא שירות הרב יונתן זקס

הקשיבו למשה, המנהיג הדגול שהיה אי פעם לעם היהודי:

הָאֲנֹכִי הָרִיתִי אֶת כָּל הָעָם הַזֶּה אִם אֲנֹכִי יִלְדֶּתִיהוּ כִּי תֹאמַר אֵלַי שְׂאֵהוּ בְּחִיקָה כְּאֲשֶׁר יִשָּׂא הָאֱמֹן אֶת הַיֶּלֶק עַל הָאֲדָמָה אֲשֶׁר נִשְׁבַּעְתָּ לְאַבְרָהָם... לֹא אוּכַל אֲנֹכִי לְבַדִּי לְשָׂאת אֶת כָּל הָעָם הַזֶּה כִּי כְבֹּד מִמֶּנִּי וְאִם כִּכָּה אֶת עֲשֵׂה לִי הֲרֹגֶנִי נָא הֲרֹג אִם מִצָּאֵתִי חֹן בְּעֵינַיִךְ וְאֵל אֲרָאָה בְּרַעְתִּי" (במדבר י"א, 12-15)

רגשות דומים נוכל למצוא אצל אליהו, ירמיהו ויונה. כולם בשלב מסוים ייחלו למות מאשר להמשיך לשאת את המשא. מנהיגים מעצבים מזהים את הצורך של המונהגים להשתנות, אך המונהגים מתנגדים לשינוי, ומצפים שהעבודה תיעשה עבורם על ידי המנהיג.

כשהמנהיג מחזיר להם את האתגר, האנשים מתנפלים עליו ומאשימים אותו בסבל שלהם. כך מואשם משה על הקשיים במדבר. אליהו מואשם על הפרעת השלווה. ירמיהו מואשם על גלות בבל. לא פלא שרוב המנהיגים המעצבים, המובילים שינוי, מרגישים מעת לעת שחיקה וייאוש.

אם כך, מדוע הם מנהיגים? לא מפני שהם מאמינים בעצמם. המנהיגים היהודיים הגדולים היו ספקנים לגבי היכולת שלהם להנהיג. משה אמר: "מי אנכי", "הן לא יאמינו לי", "לא איש דברים אנכי..." ירמיהו אמר: "הִנֵּה לֹא-יִדְעֵתִי דָבָר כִּי נַעַר אֲנִי" ויונה, בהתמודדות עם האתגר של מנהיגות בורח.

מנהיגים ממשיכים להנהיג כי יש משימות לבצע. יש אנשים בצרה, יש אי צדק שצריך להילחם בו, יש עוולות שזקוקות לדין צדק, יש בעיות לפתור ואתגרים להתמודד עמם.

מנהיגים שומעים כל זאת כקריאה להדליק נר במקום לקלל ולגנות את החושך. הם מנהיגים משום שהם יודעים שלעמוד מנגד ולחכות שאחרים יעשו את העבודה זו בחירה קלה מדי.

חיים מלאי אחריות הם הטובים ביותר, ושווים כל כאב ותסכול. **להנהיג פירושו לשרת. התואר הבכיר ביותר שקיבל משה היה להיקרא "עבד השם",** משרתו של א-לוהים, ואין כבוד גדול מזה.

מרטין לותר קינג ניסח זאת היטב: **"כולם יכולים להיות גדולים כי כל אחד יכול לשרת".** המטרה שאנו מתמסרים לה ולאנשים שאנו משרתים היא זו שמרים אותנו, לא ההערכה הגבוהה שלנו לגבי עצמנו.

מי שמשרת אחרים אינו מתנשא מעליהם, להפך: הוא נושא אותם אל על.

**מנהיגים
מעצבים-
מובילים
שינוי
מרגישים
מעת לעת
שחיקה**

**מנהיגים
ממשיכים
להנהיג
כי יש
עוולה, יש
משימות**

**מנהיגות
משרתת**

אבני דרך

- « מה זה אומר להיות 'מנהיג משרת'»
 « אילו חוויות מסייעות לעיצוב תחושת הייעוד שלנו?»
 « מי צריך להיות מוקד המנהיגות?»
 « כיצד התפקידים השונים שאנו ממלאים בידי ביטוי בתחושת הייעוד שמתפתחת בנו?»
 « 'מנהיגות משרתת' כיצד באה לידי בשדה החינוכי- הניהולי?»

משימה למליאה

הציגו את 'אבן הדרך' של המנהיגות המוצעת כאן על ידי הרב זקס, התייחסו גם לאחד או יותר מן המקורות המופיעים בהמשך וצינו כיצד עיקרון מנהיגותי זה בא לידי ביטוי בעשייה החינוכית שלכם?

מקורות נוספים לעיון והרחבה

בדרך / חנה סנש

קול קרא והלכתי, הלכתי כי קרא הקול.
 הלכתי לבל אפול, אך על פֶּרֶשֶׁת דְּרָכִים
 סַתְמַתִּי אֲזַנִּי בַּלּוֹבֶן הַקָּר וּבְכִיתִי כִּי אֲבַדְתִּי דָּבָר.

חנה סנש, 'ללא שפה' - שירים, הוצאת הקיבוץ המאוחד תשל"ח, עמוד 20

עבדות אני נותן לכם

על רבן גמליאל שאמר לעמיתיו שסירבו להזמנות לקחת על עצמם תפקידי מנהיגות וכך הסיפור שרבי יהושע מספר לו שיש לו שני תלמידים מוכשרים... על שני תלמידים שיש לך ביבשה רבי אלעזר חסמא ורבי יוחנן בן גודגא שיודעין לשער כמה טפות יש בים ואין להם פת לאכול ולא בגד ללבוש נתן דעתו להושיבם בראש כשעלה שלח להם ולא באו חזר ושלח ובאו אמר להם כמדומין אתם ששררה אני נותן לכם, עבדות אני נותן לכם שנאמר (מלכים א' יב, ז) וידברו אליו לאמר אם היום תהיה עבד לעם הזה. (מסכת הוריות דף י, א)

לאן עלי להוליך אתכם?

לאן עלי להוליך אתכם? האם לאידיאות נשגבות, למעשים נעלים? או עלי רק להדריךכם לקראת מילוי תפקידים הכרחיים, שבלעדיהם מנודה האדם בתוך הציבור, כדי שתדעו לשמור על כבודכם? כלום יש לי הזכות לדרוש, לצוות, לרצות במחיר החינוך שנתתי לכם במשך שנים מספר? אפשר שלכל אחד מכם דרכו שלו והיא היחידה והצודקת, אף אם גרועה ביותר תהיה... (יאנוש קורצ'אק)

אנא אלי עשה אותי כלי לשליחותך / מחברו לא ידוע, שולי נתן תרגמה, הלחינה והפיצה שיר זה.

עשה שלא אתאוה כל כך	אנא אלי
להיות מנוחם אלא מנחם	אנא אלי
עשה שלא אתאוה כל כך	עשה אותי כלי לשליחותך
להיות מובן אלא מבין	אנא אלי
עשה שלא אתאוה כל כך	אנא אלי
להיות אהוב אלא אוהב	עשה אותי כלי לשליחותך

אנא אלי...

אלוהים תן לי את השלוחה
להשלים עם שאיני יכול לשנות.
אנא תן לי את אומץ הלב
לשנות דברים שביכולתי.
ואנא תן לי את החוכמה
להבחין בין אלה לבין אלה.

אנא אלי...

במקום שבו מקננת שנאה
תן לי לזרוע אהבה.
במקום שבו עלבון - סליחה
במקום שבו חושך - אור
במקום שבו עצב - שמחה
אדון העולם.

אנא אלי...

כל אדם ואדם יש לו את תפקידו או את ייעודו בחיים

"כל אדם ואדם יש לו את תפקידו או את ייעודו בחיים. כל אדם ואדם חייב לקיים משימה מוחשית התובעת מילוי. מבחינה זו אין לו תמורה, אף אין חיייו יכולים להישנות. מכאן שתפקידו של כל אדם ואדם הוא אחד ויחיד, והוא הדין לשעת הכושר המסוימת לקיימו". (ויקטור פרנקל, 'האדם מחפש משמעות')

המנורה

היהדות נכנסה לעולם כהיפוך של החברות ההיררכיות ביותר של העולם העתיק המסומל על ידי הזיגוראטים¹ של מסופוטמיה (מגדל בבל) והפירמידות של מצרים, סמלים גלויים של סדר צר בחלק העליון, רחב בבסיס. הסמל היהודי, המנורה, היה הפוך: רחב למעלה, צר בבסיס, כאילו אומר שהמנהיג צריך להעלות את כבוד העם מעליו. (הרב יונתן זקס)

כוחו של מנהיג

"אל למנהיג לחשוב שא-לוהים בחר בו מפני שהוא אדם גדול, האם וו בקיר, עליו המלך תולה את כתרו, מתפאר שיופיו משך את תשומת לבו של המלך? (ר' משה מקוברין, 1783 - 1858, היה מן האבות הרוחניים של חסידות סלונים).

¹ זיקורת (באכדית: zīquratu, מהשור זִק־ר - זקור, בולט), או זיגוראט, הוא מגדל בעל צריח מונומנטלי מטיפוס המיוחד למסופוטמיה (אזור עיראק המודרנית) בממלכות שומר, אכד, עילם, בבל ואשור. מבנים כאלו הוקמו החל מ־4,500 שנה לערך לפני זמננו לאורך כ־2,000 שנה.